

„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељу, средом, петком и недељом
Ц. а је на годину 14. фор на по год. 7 фор. на четврт године 3 фор. 50 нов. а вр. за Аустрију, а за Србију на годину 140 гроша на по год. 70, а на четврт године 35 гроша.

ЗАСТАВА.

Оглас се рачунају по години врста, које из гонимонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 5, за сваки даљи пут 3, осим тога за жиг увек по 30 п. Дописи се шаљу у редовности а предлата и инсерати администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у кући број 858. код „златног једнорога“.

Број 68.

У Новоме Саду, у недељу 8. јуна 1869.

Год. IV.

У Новом Саду 7. јуна

„Мир и задовољство влада у Паризу!“ — это јединог гласа што се преко плаћени гласила из Париза кроз сву Европу разлеже после — стотина затвора, барикада и самог проливања крви! И пошто је владавина другог царства срећно из таквог искушења изашла — хвала бајонетима и жвалама што оловом сипље — сапушив кратер силнога вулкана што онако Француску потресе, настала је око тога да запуши уста и гласилам опозиције, да не изнесу на виђело у внутрности грехове владе, а на поље ништавило њене силе. „Ревел“ је већ забрањен; „Рапел-у“ органу Виктор Ига и Рошефора још се горе кува; „Фигаро“ јавља, да му је тискар узкратио издавање у овим смутњама: и тако још до које дан па неће моћи продана грла да се иструбе о блаженству читаве државе па отуд и снаги, која стоји иза леђа цара — дипломате, који и сам није могао да неписане о изборима у Шартресу своје — ништавило. Но ако је за сад и притиснут кратер страшнога вулкана, који врне само испод ногу Наполеонови него и све му остале браће, тим ће на скоро да свећом силом букне и лавом својом да опере са лица Европе неправду, која је притиска.

Дочим је сву паљбу навинарску Француска престолница на себе била прикупила, пуче једна петарда у златном Прагу, и бечки листови повикаше из једнога грла: Революција у Чешкој! — и већ крстонови поход против Чеха завиваше, и у свом бунилу у нечистој савести још једнако немогу да се умире — њима се још призире револуција у Чешкој. У уводним чланцима они откривају страшну заверу и на њеном челу Бисмарк! Немири у Паризу и у златном Прагу били би њени покушаји! Због тога се строге истраге и кућа премећања чине, и као што смо јавили већ ушабени су конци свеза не само са Берлином и Паризом него и чак преко океана са Америком! Еде над Чешком, као што „Покрок“ вели, Дамоклов мач о танкој жици виси. „Нова сл. Преса“ носи барјак пред походом на нову Беду Гору, па кличе: „Захтевали од Немаца безобразним слепилом испостојења и никаква права чешка, да постану накованом ва чешки маљ, и револуцијом претити: то позива на обрану.“

У енглеској горњој кући на дневном је реду од ово дана закон (бил) за иршку цркву. Један брвојав јавља да је кућа као и трибуне препуњене. Присутни су принцезом од Валеса. Небројени протести против закона поднесени су, између који један из Ливерпола са 25.000 подписа, и један из Манчестра са 230.000. Лорд Грамвил предлаже да се по други пут прочита, а лорд Харовби да се одважи. Још везама каква се је судбина решила ирској цркви.

У ирској је црква римска, која је под вишим притиском него пољска у Русији. Енглеска је влада имала двоструку намеру у Ирској: да народност и цркву иршку сасвим изједначи са енглеском. Прву је постигла, и ако се још не може рећи да су они страховити Фењани сасвим изчезли; али друга не да се тако лако. Дварајели и његов наследник Гладстон увидели су неправду и отуд извор немиру унутрашњем те последњи поднесе дољој кући закон којим се даје слобода ирској цркви, и већина дољне куће прими га. Али конзервативни енглески лордови нису проникнути правичношћу као заступници, тер је закон у опасности.

Србски народни црквено-школски сабор.

У Карловци 5. јуна.

Патријарх иште, да се бира верификацијски одбор.

Суботић оће, да се пре тога записник јучерајши прочита.

Владика Грујић примећује, да протокол о његовом јучерајшем поступку није коректан, и исправља се по његовом захтеву.

Беговић иште да се поред његова имена мете посланик српског народа у слуњској пуковнији, и доказује, да је то нужно.

Мајор Механовић примећује на протокол да нема шајкашког батаљона, него тителског. (Исправља се).

Кушевић примећује, да је записник оп-

ширан, и да изгледа као дијаријум. У записник ваља да уђу само предлози и закључци.

Суботић поднаша протест иршке општине. Патријарх полаже на сто сабора нека пуномоћја и неке тужбе.

Ова се акта по наслову читају. Међу њима има, да генерал-команда у Загребу одобрава избор Беговићев због краткоће времена, али у будуће моли патријарха, да учини наредбу, да цивилини ред несме бирати свештеника.

На протест бечкеречки примећује патријарх, да је Бечкерек 1861 год. на политичном сабору имао заступника, па држи да и сад има то право.

Чита се рекламација учитеља Новосадског Павла Михајловића, да се доктор Милетић и Лаза Костић као људи нерелигиозни и неморални из сабора уклоне. (Општи смеј).

Милетић иште да се намести за журнал-листе сто.

Патријарх вели, да ће он драге воље то учинити, да треба мало времена док се начини.

Беговић: Ваљда има међу родољубивим Карловчанима, који ће посудити.

На предлог Суботићев усавају се сва предлазна одређена, што смо у прошлом броју штампали, којих ће се сабор држати, док се не конститира.

На питање шта се ради, кад се при гласању гласови наједнако поделе, свештеник Анђелић предлаже, да се наново гласа, и ако опет наједнако буде, онда председник решава.

Суботић предлаже да коцка решава.

Павловић оће да се наново бира, боље вели живо него мртво да пресуђује. Нека сабор јасно сам пресуди. (Прима се).

Суботић казује, да је јуче у конференцији одређено да буде и вер. одбору 9 чланова.

Кирјаковић иште, да се читав сабор на секције подела, да секције обе верификују. Он у том види више гаранције него у одбору.

Милетић предлаже, да се у одбор бирају само они чланови, против којих протеста нема.

Грујић је такође зато, јер ако уђу у одбор они, против којих има протеста, они ће сами своју ствар пресуђивати.

Пеки чланови доказују, да треба без разлике пустити, јер сви су са поверењем народним на сабор дошли, па кад се свима даје на сабору решавајући глас, како да им се неуступи то мање право да буду у одбору.

Милетић одговара, да се мора узети обзир на то, каквих квалификација је посланик доћи у одбор. Ми још немамо прописаних начела, него ће одбор морати сам начела штатуирати тако звани modus procedendi. Ако у одбор уђу они који су под протестом, они ће тако начело поставити по ком се они могу извући, и тако може лако бити да ћемо им ми вратити посао награ и рећи, непрамамо ни начела ваша. На угарском сабору поделе се на секције, и ове саме себе верифицирају, али секције верифицирају само оне, којих мандати нису спорни, а после се бира само од верифицирани два одбора, који ће те спорне пресуђивати. Тако је досад било, а сад су место одбора две секције, административна и судска. За предлог Милетићев говорио је др. Милосављевић, Павловић, Беговић.

Беговић говори, да се слаже са предлогом Милетићевим, рече, да види, да се и његова браћа свештеници слажу, јер главом одобравају.

Свешт. Анђелић ограђује се против речи Беговићеве, јер вели, то као да значи, да нас Беговић за машине нечије држи. Ми нисмо ничије машине него слободно своју вољу исказујемо.

Беговић: Недај Боже и да сам помислио, а камоли рекао, ја мислим да кад ви овако главом радите, да одобравате.

Кушевић доказује да је Милетићев предлог нова доктрина, које нема у парламентарном реду и пита шта ће се радити ако данас сутра дође протест, против оних, који су унутра, или вели кад се ради о провизорној наредби онда пристаје уз Милетића.

Грујић казује да комисија неће за сабор начела правити, и да су сабору одрешене руке па је свеједно ма ко у одбору био сабор то немора примити.

Одговара му се да истина неће за сабор ал ће за себе начело правити.

Усаваја се да буду 9 чланова у верифика-

цијаном одбору али само они којих избор није споран.

Патријарх предлаже, да се изабере одбор од тројице који ће са перовођама гласове купити. Избрани буду: Арх. Живковић, Мајор Рајачић, и Гурђевић вел. бележник.

У Карловци 6. јуна.

Перовођа Мијић чита записник од 5. јуна.

Суботић примећује, да је јуче закључено. да се при бирању вериф. одбора тајно гласа, али тај закључак вели није ушао у записник, (Исправља се). Уједно чини и неке формалне примедбе.

Прота Беговић: Ја сам још јуче приметио и молио за мене, да се поред мог имена, где се вели, да сам ја заступник слуњске регименте, мете заступник српског народа у слуњској регименти, јер ја нисам заступник регименте, под којом се разумева управа пуковније него заступник народа. Господо, са овим именом ми врло чемерно стојимо у крајини, па стога ме и моли мој народ који ме изабра, говорити ми: Идите и радите за нашу лијепу реч српску, па се наш народ умилжава Вашој Светости и моли вас, да га своим именом крстите, а кад ће се то чинити кад се у овакој јавној прилици пропусти. Ми имамо свести тамо, ми сви осећамо да смо Срби, ал оћемо да нас и други за то држе. Сви добро знамо, да нам се у неко доба то име одрицало, па је тога ради морао и сам Сијон загрмити, зову нас грчко-несједињеним, грчко-оријенталним, па нека чују наше право име свуда и свагда, ја молим дакле да се стави у записник, као што горе напомену. И пред амин треба да се мете наше име, ја сам Србин па ма ме сутра нестало.

Патријарх: Ја неназва народ наш оде другиче, него српски. Само се по себи разуме, да сте ви заступник српски и није нужно, да се то домоће, иначе би се морало код сваког заступника домоћати.

Беговић: Код нас крајиница горњих нужно је. Ето нас називају: влахом и нашинцем, а и наш епископ кад предводи свештенство, вели само: ево представљам моје свештенство. (Усаваја се предлог).

Перовођа чита донеске, што су на сто саборски дошли, међу овима и то, да прота Николић полаже мандат. Прота Николић дошао је ипак на сабор.

Суботић иште да се прочита мандат Николићев, да види како он полаже, да ли на сто сабора, ил га се одриче.

Патријарх извештава проту, да овај није знао шта ће радити, почем је чуо, да против њега има протеста, па је послао свој мандат, нехотећи доћи на сабор, но он му је вели телеграфисао да дође, јер ако има протеста, то ће вер. одбор пресудити. Жели да се ово питање остави вериф. одбору.

Милетић мисли, да се не може оставити вер. одбору, јер сасвим је друго, кад се ко одрече свог мандата, него кад има протест противу њега он га се не одриче. По праву сви и они којих су избори спорни имају гласа, ал ко се напред одрече, тај нема посла на сабору. Иште да се конштатуира, да л је то полагање мандата депозитија или одрицање, па вели да тога ради треба да се прочита мандат.

Перовођа га чита. У пропратници стоји међу осталим „полажем мој добивени мандат“.

Павловић: По свима правним појмовима свако се може одрећи свога права. Као што факт стоји г. Николић положио је свој мандат без икаквог услова, он је сад дошао овамо. Ја то не могу схватити да може бити да се ко одриче свога права и да извршује то право. То је титрање и нека шала са збиљом послова наших.

Милетић иште да се рекне: Полаже свој мандат одричући се.

Грујић примећује да није ни могао положити мандат кад га није примио.

Милосављевић конштатује да га је заиста примио и упутио председништву.

Павловић предлаже: да се каже полаже мандат, дајући оставку на заступништво.

При гласању одбаца се редакција и усвоји предлог Милетићев. Уз редакцију гласаше владице и неколико оџ. и свештеника.

Живковић иште да сабор и то узме у обзир, да је прота Николић био у блудњи.

Патријарх позива, да се скрутинијум до-

несе. Дају се неки протести и молбенице на сто сабора.

Патријарх казује, да је добио телеграм да Ст. Поповић полаже свој мандат због болести.

Милетић иште, да се прочита телеграм, и при читању показује се, да се он не одриче него иште да се нареди да му се заменик бира.

Грујић мисли да ако један заступник недође, да се то не ће ни осетити и да би се новим избором много трошка право. Оће да то место не заступљено остане док болестник не оздрави.

Милетић: Ми неможемо срез оставити без заступништва. Срез ако неће да прави трошка он ће га чекати док оздрави, а може ако оће бирати ил небирати заменика. Како он радио то је његово, само се он мора позвати да то учини. Неки официри донашају нове мандате.

Перовођа чита телеграм на сабор из Мирковаца и Лазе ди се пита: „Можели поштен биргер и земљеделца изабран бити.“

Милетић мисли да тај телеграм пертрактира многа принципијелна питања, у што се још сад сабор упуштати не може, али он би им вели одговори: Ако сте момци, а ви се држите, па бирајте кога оћете.

Суботић извађа из тог телеграма да су посланика већ изабрали па им се стоји на путу.

Овај телеграм даде повода, да се запита одкуд да се сад тамо посланик бира кад је на место Поповића који се захвалио на избору послат његов заменик. Отуд изађе, да се заискала пуномоћја г. Максимовића.

Перовођа нађе телеграм који служи за пуномоћје. Телеграм је послала регимента на самог Максимовића, и у њему се вели sie werden ermächtigt einstweilen dis zur Neiwahl и т. д.

Патријарх и други од свештенства казују да се може веровати да је заиста Максимовић заменик.

Милетић: Оде нема сумње дал је заменик ал оде се пита јел искамо своје право. Ја нисам знао да г. нема кредитиве. Ја мислим, док г. Максимовић недобије право пуномоћје, да не може на прост телеграм овамо доћи. Телеграм није аутентичитет, то није форма ни провизорна.

Суботић: Ја неби имао ништа рећи, да је Wahl-Certificat у својој форми али оде власт даје, и то не може други дати него онај, који је бирао.

Анђелић: У читавој крајини руководи власт, као изборни одбор изборе па то је тај одбор по свој прилици и послао.

Павловић. Ми из искуства знамо, да може други подписати, те стога за сада неможемо дати гласа онемо који није доказао да му је избор легалан. Ово питање мора in suspensio остати.

Мајор Механовић: Регимента заступа све општине. Општине су се после избора разишле, па се немогу тако брзо сакупити. Ја мислим да се власт, која руководи изборе не може доводити у сумњу.

Живковић иште да се други телеграм преда верификацијском одбору, а на први да се не може ништа одговорити, јер би зашли у принципијално питање.

Кирјаковић. Свака ствар има карактеристику своју, по чему се разликује и распознаје. Ту у том телеграму нема оних битних нота, које су нужне да се докаже да је то пуномоћје. Прво посланик се не бира на неколико дана, а друго кад се каже ви се шиљете за посланика док не буде избор. Ту се никако не може субштитуирати, да је избор већ био.

Живковић казује да је телеграм поднесен као и сваки други, па зато треба да се преда вериф. одбору куд се и други упућују и пита зашто да се прескупира одбору мњење, зашто да се отвара дебата. Он признаје изкоректност поднеска, али иште да се једнакости у поступку држи.

Милетић говори, да се не може јавно признати, да су власти изборни одбори. Власт није имала никаква права избор руководити него реда ради ту бити и слободу избору дати. Како се да што вериф. одбору, то значи, да тај чији је поднесак има права као и сваки други, ал ми не можемо и на основу ма каква шкер ета, уступити коме тако важна права, јер зар не могу неколико обштинара или приватни љди телеграфисати. Ако то пропустимо онда отварамо врата и другим случајевима. Ми неможемо да нас поплаве, то се не може мајоритетом пре-

сулвати, него мора мандат бити коректан правилан бар на први поглед мегалан. Предлаже да се Максимовићу не да право гласање, док му мандат не стигне, и изјављује на примедбе да је то као што патријарх вели багателсање власти, да народна странка сваком решпект даје, ал не може ником за љубав од законитости и правичности одступити.

Трбојевић казује, како су њему и друговима његовим приватно казали, њихови комитенти, да се заузму, да избори буду слободни. Он предпоставља из телеграма Мигровичког да тамо избори нису слободни и препоручује сабору, да се заузме за слободу избора, и да у том смислу одговори интерпелантима.

Патријарх вели да би се могло да се не прима мандат Максимовића, да имамо закона, али за сад морамо како се може а у будуће то старајемо се за боље.

Павловић одговара да има обшти вакона и по твма нема тај мандат ни вероватне формалности.

Вел. судица Ђурђевић: Сваки народни заступник мора имати пуномоћје, а ниједна област ниједан суд неће оног за зступника признати, који се телеграмом легитимира.

Грујић: Телеграм и не маже, да је пуномоћје него ће ово тек доћи.

Патријарх казује да не треба сумњати о том да је Максимовић заступник, јер всли: он не верује, да има Србина, који би имао срца доћи на сабор а да није изабран. (Одговара му се, да није говор о лицу него о принципу.)

Грујић пита оће да се предати вер. одб. или не.

Прота Бранковић доказује да о том не може нити да буде говора, а тако исто и о том има л Максимовић на сабору права као и други. Оће л се предати вер. одб. то се вели не може питати, јер је већ јуче предат, а кад је већ предато онда Максимовић док одб р не донесе ту ствар у кућу има права као и други.

Др. Милосављевић признаје да је предато верификационом одбору, ал што се онда оћутало, то је због тога што је погрешно ствар јављена. Казао је перовођа за телеграм: Пуномоћје Н. Н. а сад се видило да није пуномоћје. Сабор је ако и нехотице оманут, и може се сад поправити, јер шта би било кад би ко бланк артију метуо, би ли се и то за мандат примило и то само зато што је вериф. одбору предато. Ми ствар исправљамо не на основу боља уверења, него пошто смо тек сад извештени како ствар стоји.

Бранковић објасњава, да се реч повела другом приликом а не приликом оверовљења протокола.

Павловић: То је погрешка, којој ми нисмо криви. Ово би значило да ми до краја терамо ту погрешку, кад не би дали да се одна исправи.

Живковић предлаже да се неки медијум узме, па одна сутра да вериф. одб. о тој ствари своје мишљење донесе почем ова ствар није препорна и јесте препорна, дакле смо вели међу Сцплом и Харибдом.

Милетић разлаже како се Живковићев предлог брво извршити неда.

Кенгелац: Г. Максимовић, може искати да се свију мандати предварителном претресу подложе.

Живковић говори у том истом смислу. При гласању о предлогу, дал да Максимовић има

гласа, док не донесе веровицу, устајали су најпре они који су били за: не, а то је народна странка. Но почем се није точно распознати није могло на којој је страни већина, а свештенство говораше да је на њиној, исклаше народна странка, контра пробу.

Против тога опирало се јако свештенство док и сам арх. Ангелић нерече, да је захтев народне странке коректан, јер ако јесте истина да је већина противне стране, али та је већина привидна те зато што она друга страна није задовољна има право искати контра пробу.

Мајор Рајачић донаша шкрутинијум и предавајући га Његовој Светости разведе од кулина бана, како народ наш још није свестан, кад има незнам ди 23 швапске денце и тако свашта без дољике.

Милетић му рече: на ствар, парох Анђелић: Немојте нас ви тероризирати, кад ви говорите ми вас слушамо.

Кад се отворио шкрутинијум нашао се овај резултат Мандић 58 гл., арх. Анђелић 58, Пајић 58, Чуповић 58, Лудовић 58, Стефановић 57, Максимовић 51, Вечеринац 34, Андрић 31, Милосављевић 23, Павловић 23, Беговић 5 и т. д. Но почем Максимовић због протеста не може бити члан одб. вер. то се изабере Павловић.

Патријарх оће да се због духова одложе седнице, јер многи посланици можда би походили манастире.

Суботић жели да се то нечини, јер вели ми имамо још 10 нових места да попунимо а и 9 старих остало је непопуњених и предлаже да се пре свега реши, како ће се решити то поделење. Допушта да се може сабор одложити али ниште, да се после подне ради поделења седница држи.

Патријарх би рад да се то учини док се конституирамо, јер вели и оде има можда 10 места која ће се уништити па ће се онда сви наново бирати, а друго он невиди да је нужно 75 чланова, јер што неће 66 свршити неће ни 75. Док се вели распису избори, док се изабери и док овамо дођу то ће много времена проћи, а то народни фонд много новаца стаје. Прошла је сабора до 50,000 фр. потрошено, а још није ни једна крвјцара плаћена. Ако ми тако узрадио онда ће нестати народног фонда на кога су толике потребе зинуле.

Милетић: Ако ће се дебатовати ја сам за попушење

Патријарх да се најпре конституирамо, па онда да тај поса предузмемо, а дотле састајте се у комисије.

Милетић предлаже да буде после подне седница, јер посланици нису дошли оде о народном трошку да манастире полазе него ако је ко рад манастире видети, он нек то чини после сабора, кад се много троши нетреба губити време. Ми смо недељу дана оде, а нисмо ништа учинили. Ја се бојим, да ће се казати много кошта а ништа нерадите па ће се сабор распусти. Нека се дакле сутра а и трећи дан духова држи седница па кад сутра разделимо места нек се она телеграфом јави ви и ви имате право бирати посланике.

Свештеници казују да још нису спремни за тај поса.

Суботић: Ми смо спремни, ми ћемо донети готове предлоге.

Патријарх казује, да панчевачка и белоцириванска регимента неће бити ни заступљена

угледа на уредника „Напретка“, како он неће да буде посланик! После се пребације „Видовдану“, што он хоће да премести своју реакцију хоћу рећи редакцију у Пешту. Ако то не ваља, зашто је онда „Застава“ дуже од годину дана у Пешти излазила? Ја знам мени ће се рећи: Е онда је уредник за време сабора у Пешти живео, па зато је „Застава“ тамо излазила. Добро, е па и уредник би „Видовдана“ тамо живео, а сабор је и сада, као и онда што је био!

Те две наше странке, имају и друга деша имена: једно су „Заставаши“, а друго „Насилеткаши“.

У сваком питању, које се покрене на пољу нашег политичног и социјалног живота, показују се сви последњи као највеће патриоте, а они први као назадњаци (за разлику од „напредковаца“). Ко не верује ево му примера:

Да нас неби Мађари, због познате антипатије према свима народностима, појели и утаманили, „Напретковци“ су им увек доказивали да нас Срба нема, да смо ми нико и ништа; а напротив уредник „Заставе“ не само да је увек говорио Мађарима да нас има, него им је још подказао и где смо, давши им јавно на сабору нашу „адресу“, те нас је тако денунцирао непријатељу.

Кад је оно била републичка у Новом Саду „Напредак“ је из родољубља хтео сва званија, која су с трудом и бригом скопчана, као градоначелништво, капетанство, сенаторство и т. д. да упрти Немцима, нека се они муче и раде; али „Застава“ уве наговарати народ да та званија наговари Србима, која јој пакост према Србима на жалост и испале за руком!

на овом сабору јер је добио од власти телеграм који гласи Weiskirchen wird nicht vertreten.

Милетић вели да он има телеграм да је избор у Белој Цркви потврђен и да је посланик Ристић већ на путу, а за Панчево вели нећемо ми ту власт ни питати, то је наше да ми решимо.

Патријарх се узлежући приволе на захтевање народне странке и закаже седницу за сутра у 10 сати.

Световина у Вишмару.

(Свршетак.)

Да се вратим на саму свечаност.

Одавно се свуд у околи проносио глас да ће словенски табор (и ми имасмо негда зборове наше, које данас у Бачкој, Банату и Срему „славо“ заменуемо. И данас се наш народ скупуља кад где у ком селу или манастиру црква слави, али жалти боже! не у оној племенитој памери, у којој нам се стари на зборове скупуљаху. Ако омладина добро позна свој задатак, ако јој је више до напретка народног, а тим до озбиљнијег рада стало — а не до форми и церемонија, требало би да ове „зборе“ у живот поврати. „Беседа“ и „село“ нигда не могу заменити збор већ ради тога само што се на зборови о чисто народним домаћим и економним потребама са самим народом договара. А од какове су важности и користи ови састанци и на њима договори са народом, уверишмо се кад погледамо на политички или буди који рад чешког и словенског народа. Не само да сав народ тим начином једну идеју пригрли, него сву и у селу и у граду о тој једнако и мисли; то су једини узроци да се до данас у чешком и словенском народу никад странке не појавише) у Вишмару далеко знатнији од досадашњи бити; на њему ће се договарати о потребама које дубоко у народан живот заседају, и коначно решити да ли се те потребе и којим начином подмирити имају. С тога није се чудити да је народ словенски у пркос киповитом и неугодном времену на позив својих вођа полетио из свих крајева Словеније.

У Љубљану скупило се око 30. хиљада људи, међу њима беше неколико Хрвата и Срба из ближи и даљи крајева, који с намором на ту свечаност дођоше. Па како је тај дан светац био људи идоше у цркву, и ја сам тумарао по Љубљани да прођем куд се проћи може, и да видим што се видети може; у ходу слушао сам људе како се среталији поздрављају: „сјединимо се! не дајмо се!“ На прима носиле и мушко и женско придевену, о тробојну народну врбу обешену успомену (медајла ливена од павона с једне стране у околи венад, а испод њега мањим словима опет у наколо: сјединимо се! не дајмо се! У средини великим словима „Живица Словенија“. С друге стране великим словима у околи: „Табор на Вишмару“, а у среди у истој величини 17-ти мај 1869) тога дана. У свачијем оку и мушком и женском и старом и младом огледала се радост и узбуђеност, јер му је одушевљење заносило душу. После службе а и за време службе мушки идоше народној читаоници куда су и народне вође дошли; ту су јели и пили тек да жеђ и глад утоло попевајући час за једним час за другим столом песме које одговараху свечаности.

Око 1. сата кад се чланови сокола-друштва

Познато је свакоме и то, како се „Застава“ заузима, да се у Новом Саду на најлепшој пијаци закочи велики комад једном кућерином, у којој ће се правити комедије и трагедије („народно позориште“); али „Напредак“ се труди, да ту неугодност оданде уклови, и да се та кућа подигне на свињској пијаци. (Он ће онда, вели, често ићи у позориште.)

За то нека ми нико више не говори против „Напретка“ и о „Напретку“, јер га већу слушати.

Ми овде у туђем вилајету једва чекамо, да који брат дође из дољних крајева, па га онда заокупимо запиткивати: Како ово, како оно, хоћеду л', мисле л', има л' изгледа, еда ли и т. д. Тако јуче дође један мој пријашко, који је страстан економ, и који се само с виноградима бави и само о виноградима уме разговарати, пак ма да га ја шта питам, он ти одмах окрене диван на винограде, на бербу, муњало и чабронеће. Ево на прилику како је то јуче изгледало:

— Помоз' бог! Како код вас, шта пинчу бога вам ваше новине?

— Чегрталке непрестано чегрту те плаше чворке; знате, ове године има код нас врло много чворка.

— Та не питам ја вас то; како у Новом Саду; шта раде наши слави људи; како животари Аца Зуб и они други?

— Вица има доста; дане је добро родило, не знам само како ће ове године бити.

— Идите збогем с вапим вином! А како избори посланика у крајини; хоће л' успети народњаци, има л' пресије?

— Бивало је и грмљавине, ја сам се

гимнастичког изкупише, и кад заступници са заставама појединих читаоница стигоше — готово све читаонице из целе Словеније послаше своје заставе и заступнике — у најбољем реду као што кажу: барјак за барјаком, човек за човеком пођоше Вишмару они који напред на коли не одоше. (Одбор за ову свечаност доста у сваком погледу заслужно је срчану захвалност, грдне су припреме биле, па га је морало грдне муке и труда стати, за сваку малонекот побринуо се чим је год могао; ишао је на руку сакупљеном свету, рана, па и сами становници бијаху по обичној цени — до 700 кола бијаху које из Љубљане, које из околине, који одозвише и довозише. Од особе плаћало се 20 нов. а место до ког се возило бијаше удаљено на добар сахат).

Пред Вишмаром изађоше 7—8 девојчица овога сеода, поздравиле долазеће и привезаше тробојну народну врбу на заставу сокола златом и сребром везену, веле људи у вредности до 140 зор. Од Вишмара до места које је за договор одређено, водио је пут кроз њиве и ливаде; не далеко у крај пута наменитене праггије, које цуцњавом поздрављаше долазеће, а они им одговараше „Живица Словенија!“ По странама путаће и брежуљци рекао би да су оживили, јер по њима силазише људи из околине места у долину.

Само место бијаше пространа ливада, дивна околина! Окол у околи подигле се горе, би из далека рекао да им врхови небо подупри; по ливади мирасавна трава, око ње у околи вољке и шиблаке, на свакој вије се тробојница народна, па и тамо на све стране где се год какав пут или вршак помолио. У крај ливаде са истока повисоко уздигнута трибуна, платном покривена, зеленилом и заставама — само народним окућена. С пред на трибуни повила се црно-жута, а уз трибуну на укућаној јели што је можда највишу у околини нађоше, таласале народна застава, која се са врха јеле до земље спуштала.

Пред сами почетак сведоше се густе облаци на пољану, који иза горе са запада дођоше и киша се као из кабла просу. Раширише кишобране што породи праску и ломљаву, да се речи чути не могаше. „Браћо и рођаци! кишобране доле!“ викнуше вође са трибуне, и за неколико тренута ниси ништа видео до мушке и женске главе.

Свечаност је отворио др. Коста кратким говором поздравивши народ и означивши важност данашњег састанка, завршио је предлажући др. Јанеса Блајвајса за председника, „да живи цар, да живи Словенија!“ што у сакупљеном народу изазва урнебесно: „живио цар! живица Словенија! живио Блајвајс отац Словеница!“

И доста не бијаше светијег тренутка за слушаоца и гледаоца, него кад се подиже та столица — на којој је седио старошћу ослабљен — седа глава, која је сав свој живот, кроз цео свој млађани, мушки на ево и старачки век посветила народном животу, народној срећи и напретку. У говору овом захваљујући се народу рече: „За толике године председовао сам толиким скуповима и друштвима, али још ни на једном са овомоком радношћу као данас, јер вас у толиком броју на састанку видим, где дођоште да се посаветујемо и договоримо о потребама народног живота нашег“.

само бојао да не буде туче; а највећма су долазили црни облаци одуд од Карловаца.

— Је л' истина да у * није хтео ни један отац да се да изабрати за посланика?

— Знате, грозђе је још кисело, трпу од њега зуби...

— А чујете ли штагод из Србије, како регенство, је л' народ задовољан?

— Испочетка су добро стојали (т. ј. виноград); обећавали су много, али чини ми се да смо се преварили. Мраза је било доста, те не верујем да ће бити добра плода.

— Како се бота вам напредује на литерарном пољу? Има ли доста нових песама и новела?

— Зубачу и коров ваљало би почушати, али је већ отело мах, па ће се морати оставити док ни увене и не иструне само од себе.

— Како се владају браћа Мађари?

— Јако су забравдили... Казао сам надничарима да не праве тако дубоке правде...

И тако нисам могао ни на једно питање да добијем одговора. Њему је све његов виноград у глави! Шта ми је онда друго остало, него да узмем новине у шаке, па да видим шта има у свету ново.

Међу осталим новостима (!) нађом и ту, да Турци муче рају, а наиме Пелагића и његове ђакс. Мени се ово не чини ни мало неправедно, шта више држм, да Турци с најплеменитијом намером жадају њима те муче.

Пелагић и његови ђаци радили су око тога да дођу до науке и знања, а Турци су овим мучењем ради, да им у томе припомогну, јер последица каже: „Без муче нема науке“.

У „Панчевцу“ читао сам дописе из Алибунара и Самоша, у којима се прича публици,

За тим је др. Коста као тајник прочитао поздраве и телеграме, који су са свих страна Словеније а и осталих славенских света дошли. Знаменитији су: од Палацког, Ригора и Томана.

Сад се прешло на сам програм, оно што је влада одобрила. 1. Најзначајнија тачка бијаше уједињење свију Словенаца у једну крунину, о том је говорио Блајвајс, др. Вошњак из Штајерске и др. Тонкли из Корупше обојица најпре изјавише жељу ондашњих Словенаца за уједињењем, 2. тачка да се народан језик увде у реалне, гимназије и званја; говорио је др. Зарник (др. Зарник с правом могао би се назвати „душа Словенаца“; после др. Блајвајса он је први који највеће народно поверење ужива, не у поједини крајева, него у свој Словенији; он је уједино и вођа омладине и напредњачке странке. Још за младости и ђаковања свако пропутовао је све крајеве Словеније, више година бавио се у Хрватској; долазио је и у наше крајеве, имао је прилике и наш и хрватски народ добро проучити; свог народа душевно и материјалне потребе упознати овако мислити, осећати и говорити као што народ мисли, осећа и говори — управо он је све живце народног организма вешто у свој живот усредоточио и уплео, — те с тога није се чудити да је тако популаран, да га готово у сваком месту за свога заступника оће, и да онамо где се он прими кандидат противничке странке, одриче се кандидатуре) Ноли, др. Даврић. 3. знаменитија тачка бијаше да се у Љубљани правословна академија подигне. — Још осим тога бијаше неколико важних предлога; о сваком је говорио други, већини бијашу најбољи словенски говорници. При крају говорила је Ема Томан, рекао би да је све уkratko поновила што је говорено. —

Све штогод је предложено примљено је, међу толиким светом не бијаше живе душе, која би се чему противила. Народ је сваки час с највећим одушевљењем одобравајући прекидао говорнике, тако, да је дуже времена требало док се мир повратио. — За цело то време киша је падала час на час за неколико минута престајући, да се кашње што већим пљуском проспе; прокисоше до голе коже особито женске које од више у лакој одељу на поље изађоше (госпође љубљанске могу служити Српкињама, а особито Хрваткињама као пример смерности у понашању; у ношвиу особито у свом домаћем гадовању; ретко ћеш наћи такву матер, која се неповија, али смотрено и разумно за децом својом — она држи више до лепог здравља и узраста своје кћери, него до накита и хаљина). — У повратку држао се ред какав се могаше на каљавом и мокром путу одржати; неко пешнице а неко на коли, неко попевајући а неко говорећи о важности данашњег састанка и предлога дођоше у Љубљану. —

Киша је престала, свет је врвио читаоцима, камо су певачке дружине дошле, до 9 сати водио се мирно разговор, сваки је гледао да подмири глад и жеђ, тек овде онде за столом чула се надрзивица „лепој братској слог!“ др. Блајвајсу или другом ком омиљеном народном вођи — и по која тихо попевана песмица. На пољу, у авлији читаонице сакупила се публика, грађани и младеж словенска, а сада тек започела је права забава. Певачка дружина пева, а после песме поше се на сто који од говорника, да разјасни боље коју тачку

како тамошњи душевни пастири називају народ марвом и свињама, и како као слуге божије чине свакојак поборе. Ја се сад нећу овде упустити у високонаучни филозофски претрес, да ли су такви људи заиста „пастири“ или су „товари“. Али што упада у очи то је, да наскоро за тим изиђе у истоме „Панчевцу“ оглас, којим један брат крупним словима јавља, да је отворио нову „Брашнару.“ Ја сам сад љубопитљив, да ли су му на то дали повода они дописи из Алибунара, Самоша и т. д., и да ли ће се исти попови, кад чују да се нове „брашнаре“ отварају, увести на памет.

Карловци су служили као мустра бечка, како вала бирати посланика. Ја нисам био никад на чивутском вечерњу, ал' како онај брат у подлиску без тачке и зајатке описује мал' те не могу сад ипак рећи, да имам појма о чивутском вечерњу; а онај брат „вит-вит“ био је ваљда рабинер (само му је још требао калш!), или можда само повизејши „раб.“ Ал' кад се већ почело чивутски, сигурно ће доћи и Месија, или комесија, или комесар (то је све један корен, који ће се тешко искоренили). (Погодилисте дошло је до саборске комесије. У.)

Једне новине доказују, да је једно неспоразумљење криво, што Мађари права угарских народности неће да признају. Кад је оно Милетић предао предлог за поравнање са народностима мађ. сабору, веде да је ту био један пасус који је гласио: „Мађари треба да негују права народности.“ Ово су владини преводници на немачки овако превели: „Die Ungarn sollen die Rechte der Nationalitäten begreifen.“ реч всле српска „неговати“ значи

што му краткост времена тамо допустила није, или да означи боље правац данашње политике и њиховог материјалног и душевног стања. О томе врло је лепо говорио др. Томшић уредник новина „Словенски народ“, бијаше и сељака који говорише. — Најзад поше се др. Зарник и рече: „браћо! на данашњу свечаност ову дођоште из свију крајева домовине наше, али нисте ви сами дошли! Између наше овде сакупљене славенске браће, који дођоште да буду учесници ове радости наше, има један из далеки крајева славенскога света, Србин из Новог Сада. Он вас жели поздравити у име омладине и народа српског. — Као из једног грла викнуше толико хиљада људи, „да га видимо и да га чујемо!“ А кад се овај на стол поше поздравити га: „Живица омладина! Живица народ српски!“ Том поздраву небјаше краја.

У говору прекидаху га сваки час бурним одобравањем. (Ког ниже саопштавамо. У.) Кад свиђе са стола, нагрнуше око њега поново поздрављајући га, за тим одведоше га међу чланове певачке дружине, која одпева „Радо иде Србин у војнику!“ и „Што ћутиш Србине тужни!“ — Друштво и весеље зора је затекла.

Ето са таквом свешћу и таким одушевљењем војује и бори се Словенац за правце своје. Са таквом радношћу и таким весељем и трезвеношћу пропраћава он сваку свечаност своју. — По своме осведочењу рећићу: да ће народ српски у добру и у злу наћи у Словенцу брата и врућа пријатеља, ма да га тишти и боле данас, што је остављен да се један противу стотине бори. — Словенац нелакоми се за туђом славом, нелакоми се на туђом заслугом и туђим добром; нему се немил да се други у њега ни добром вољом, а камоли силом прелинају, као што није рад да се он у друге прелива. Његово је данашње политично начело: „уједињење Словенаца!“ Нека Аустрија постоји кад је још бољја воља! Али свом снагом упрети се хоће, ако сви Славени буду сложни, да у њој место немачкога и мађарскога славенски живаљ завлада.

Браћо Словенци!

Лепо вам поздравље од омладине и народа српског! Вами браћо! овој вашој данашњој народној свечаности што лепшој и срећнијој будућности вашој! Дао бог! омладина и народ српски жели да успех овог вашег данашњег састанка и договора уроди благословом за борбу којом кинате рјешити ову несносну судбину данашњег вашег народног живота и полемити препоне што вам непријатељи поставише на пут народног напретка вашег!

Гост сам вам на дому и огњишту, али као Србин и Славен домаћин сам у вашем зачијају те држим да ми по тому припада право, браћо Словенци коју вам прозборити.

Нећу вам говорити о лепој прошлости нашој у којој смо краљевали и царевали, и као слободни народи тежећи све страном напретку развијали деловање наше прама потребама народног живота вашег т. ј. када чинисмо оно што је сваком народу у његовом друштвеном и државном склопу богом досуђено и одређено.

Нећу вам говорити ни о добу када смо лишени самосталности народне постаји туђој срећи работници мученици улажући у туђе државно и народно грађаво крвави живот свој оћу да речем када се у истина одрекосмо славе и прошлости наше, претресмо име, језик и све оно што се славенским и народним звало, када почесмо као математичке чињенице прибрати се броју страни народа те данас на грдни штету нашу видимо немачку народност славенским живљењем тако разграњену и увеличану.

„негирати.“ За то је Милетић требао умесити девет лепиња, па их обавестити, јер они сироти мисле да ми волемо кад нам они права наша одричу.

Осим политичних листова читам ја радо и друге наше часописе. „Матици“, „Школском листу“ и др. имао бих нешто замерити. А то је, што имају тако мало претплатника. То је велика жалнина. Нека се угледају на немачке и друге стране листове; кадо они, намирују толико хиљада претплатника, па опет не устају, а наши српски штампају се једва у неколико стотина примерака, и ја не знам шта би ти уредници радили, кад би им се јавило неколико хиљада претплатника!

Писао бих вам још, али баш немам штоћа: нема никакви шкандала у последње време; не чује се ни да је ко дигод превалио сирће, ни да је који официр ранио кога сабљом, ни да је у коју српску варош комесар послан; нема чивутског конгреса, жабањски вапар је прош'о, новосадског патроната нема, Кулиници још не плаћају другу рату „Матици“ за чланство, поштанска се кола нигде не нападају, уредништво „Напредка“ не мења квартал ни људ, и тако је престало све што је било интересантно, и ако ова детаргија и дуже устраје, онда је будућност мојих разглаголствија у великој опасности, а ни с једне ни стране не стижу извештаји о важним збитима, која се у нашим крајевима прикључују, а која заслужују, да се благодарном потомству у спомен предаду.

Шилући вам ово разглаголствије управљам на сабор ваших коректора петицију, да не буде штампарских гиксера. О.

Мукон ћу прећи и оно време нашег народног живота да би одвратио поглед ваш од оног призора у ком данас доиста грозећи се гледамо славенска племена веројаконским фанатизмом разпаљена једно против другога потанута непријатељима, који употребише веру као средство разјато да би се у раздору нашем, браћо! окористили штетом нашом. — Него мислим а и рад сам што ми је више могуће да обраћам сву пажњу вашу на садашњост и да вас учи ам сада кад већ једном јадном судбом више овдева научени, туђим подсмехом раздражени, свјом штетом опањени почесмо у последње време један другог, па и сами себе са свакоје стране боље посматрати, своја преимућства и недостатке, своју срећу и несрећу изнитовати, са прошлости на будућност рачунати; када нам је пређашња мрачна слутња прелила се у чисту свјест, те данас велимо да смо сви један народ — шта нам и како чинити ваља да се као народ одржимо, да се укажемо свијету као равноправни чланови породице, да имамо једнак дио и на раду и ужитку оћу да речем да будемо своје среће работници и да радећи за се радимо и за напредак људства.

Мисао да нисмо није у компактној маси као германски и романски народ, да смо растурени тако рекућ по свој Европи, да се међу нама налазе масе страни већим делом изредних народа; да нас и језик подељен у толика наречија у нечем раздваја, јер тдекоја наречија развијајући се одоше на далеке од стабла и корена неосврћући се на друга, те данас један другог као што треба нечујемо, оно звјездичко осећање једни те исти потреба неразумимо; да једну веру неверујемо, да још од веројаконског фанатизма сви, на жалји боже где који и од наши највјетрији слободни нисмо — управо да немамо до данас ни једне вере које би нас безала, нашу свјету једно покулчила — сама та мисао у први мах отештава над да овај наш народни задатак онако као што треба изведемо.

Али кад боље проучимо дух и напредност овога века које донесе собом начело народности као претечу идућем човечанству ондак се тешимо: да ће све те неводе, ако сме ми браћо! до праве народне свести дошли, нестати, неке од њих претвориће се материјалом за темељ на ком по народности и племену са унутрашњом самосталношћу, задржава свако своју особину; подижу државе, у којима народи, а не поједини господари својом судбом и животом управљају и решавају.

Ето у том облику треба да нам се војаји држава, јер у њој нам је само зајамчена равноправност, слобода и самосталност, а ово су делови које векове и народе преобразају.

Ја држим да нема за човека и за један народ лепше помисли од ове: бити самосталан! бити слободан на свом дому и огњишту!

Овом помишљу бог је задахнуо стварајући човека, борбе вековима изтурили су је свету на видело, а толики народи истину су њену својом смрћу потврдили.

Ако је кому суђено борити се за угодности своје, нама Славенима доиста суђено је борити се за обстанак и живот свој и ова нас борба ни данас милошћу неће као год што нас мимоишла није ни за један од толики векова, ни за један од толика народна препоруђаја.

У њој смо досад наш кукаван живот крвљу окупали. Код ових речи, браћо Словенци разбор нас гони да се упитамо; а што увек подлегосмо, зашто немогосмо или неужесмо да будемо слободни, кад смо умели онако јуначки да гисемо.

Обазримо се у прошлост! и свуда нам зборе јасни докази: вато подлегосмо, јер неимасмо ни једне народне креспости, јер међу нама љубави и слог небијаше, јер нас страсти заслепиде, те радеје слушамо глас оних којима само њихово дело викаше: да су лажни народни апостоли; који представљајући засебан личан интерес свој обштему добру и напретку под знањом њиховог рада за тебожни спас народни нађоше увек туђаљиву, у народан живот дубоко припредену жицу која је сујету вређала, охолост и себичност изазивала те почесмо заирати и један другог мрзати више већ своје крви и своје слободе непријатеље. — Јкали боже да такви апостоли још и данас подижу глас свој, да је условљен спас славенима само под овим ил овим именом, те га е тога намећу мал' да не свом јужном славенству а да би успели у гадном делу свом јер им намера према слободи и напретку Славена чиста није, на неки тобожи разлови подмећу измишљотине своје једном ил' другом племену. — Као што реко зато подлегосмо јер радије слушамо глас оваки народни апостоли, а нехтесмо послушати глас природе наше, који је у нама викао опомињући нас на средство наше, истичући нам за свеода проливену крв нашу: да смо сваки за се слаби и нејаки, да нам треба састанка и договора, братског и узајамног споразумљења: како да удесимо свеколико деловање наше, да се оно ало и разни правци идући стиче све у једну цјел, а та је од вјекова била, јесте и остаје док се неизврши: слобода Славенима!

За слободу дакле браћо Словенци! Кад је она услов напретка и развика, услов и самог живота нашег живимо и умримо један за све сви за једнога у тој свести: да данас толико милиона Словена спремајући се за осудан суд као из једнога грла вичу: „хоћемо да будемо слободни или да умremo.“ Делом покажимо свјатда где год можемо, да смо народ, да имамо народне свести, да имамо снаге и политичне вресности; да пољам дух и правац овога времена; да нам је додијао јарам, да нам се неће више носити окова, који нам дух и вес живот скупчаше, те у погледу на друге напреднице народе остасмо навадњаци ива овог века.

А ти омладино, узданико словенска, весниче и јемче лепше будућности његове! на теби лежи одговорност и на тебе је тај мио терет био да идеју славенства оствариш и у свјет уведеш. Вато приближи се и пружи братске руке српској омладини! у звек звјездичког рада, што ће нас водити слободи и напретку закупило се овде под овим ако и мрачним небом богу и овом сакупљеном народу; уредимо! да ћемо од данас ради науке скупљати се на славенски завод; да ћемо ту на састанку учећи и радећи братским договором приобрати материјал за велико подуће и градиво наше; да ћемо један другог упознавати са обичаји и потреба народног живота оних крајева у којима он живи, а ми досад за њих знати немогосмо или нехтесмо, да ћемо тако разлетене живце народног организма у наш живот у средоточити — те напојени духом и животом наредним задахнути суздменачком љу-

бављу, везани везом (узом) братства и пријатељства разнети идеју славенства у све крајеве домовине наше, међу народ ју присадити и брижљиво неговати да се чиста и светла укаже у часу свога ускрснућа ком се доиста приближујемо.

Глади смо л' тако? онда углосимо имену и достојанству нашем које на себи носимо, углосимо и човечанству у ком се огледа вечити промисао створитеља, а помогосмо нашем осирошеном народу ком су од векова злукони часи на врати закулчили.

Љубав и слог, браћо Словенци нека нас поведе бољем напретку нашем.

ДОПИСИ.

§.§. У Сопбору 30. маја. Резултат избора за првено-школски сабор јавилисмо вам у своје време, сад нам само остаје, да кажемо како је избор обављен. Црквена скупштина усвојила је на предлог сенатора Николе Лугумерског скоро једногласно, да сви они бирачи буду, који су садашњу црквену општину бирали, почем други какав начин бирања нигде основа нема. И тако буде у том смислу дан избора посланика 24. маја о. г. заказан. Као што смо вам јавили, извикани су једногласно посланик и заменик му. Кортешовања није било баш нимало, јер се нисмо никаквог противу-кандидата плашили. Наши деаконци, буди јим у похвалу речено, сасвим су се мирно владали, ваља увиђају погрешку у коју су приликом избора за угарски сабор упали. А нашто да се и тару, кад угарско министарство никаквог интереса непоказује за наше изборе, а сталешку хегемонију исто тако мрзе као и ми. —

У истој црквеној скупштини изаслат је био један одбор, да за наше тегабе и очевидно учињене нам неправде, сходне предлоге, који би нам лека могли донети, што скорије црквеној скупштини поднесе. Одбор је датом му на-логу наскоро одговорио, и поднео је своје извешће 29. о. м. На предлог одборски, скупштина је у правом смислу једногласно решила, да се свечани протест уложи, противу начина који су саборски закључци од 1865. као краљевска уредба издани, противу министарског тумачења исти закључака, које је за прелаз наметнуто. Томе протесту служе за основ IX. чл. 1868. од угарског сабора узаконена аутономија наше цркве и школе, и толике царске и краљевске помластине. Овај ће се протест са представком кр. угар. министарству за богочаст и просвету, даље знања ради Његовој Светости патријарху и конзисторији епархије бачке доставити, а један примерак протеста уручиће се нашем посланику да га цркв. школском сабору поднесе.

Том приликом је црквена скупштина још закључила, да се путем представке садашњим цркв. школским сабор умоли, пошто ће му главни задатак бити, да се саборски сустан и изборни ред установи, да се досадашњи сустан у народно представништво промене. Ова ће се представка свима православним општинама доставити уз ту пријатељску замолицу, да се и оне кренко за пројелу већ застарелог сталешког сабора заузму односно подпомогну. — Не можемо пропустити, а да и овим путем препоручимо најтоплије свима православним општинама ту представку наше цркв. скупштине, јер од срца да кажемо, док се год народу његова права и благо неповрате, да сам о њим расположе, никад процветати нећемо. Сталежи су увек свој интерес представљали народном, то нам јасно показује сва наша патња од како смо у ове земље дошли. При су то греси тог нашег стадежа, како ће пред вечним судијом одговарати, кад толике небројене жртве дресну, ви сте упропастили народ! Дакле променимо сталешки сустан и преобратимо га у народно представништво, народ ће нас, који је толико векова мачем у руци своје име светло знао сачувати, тај ће народ знати и своју православну цркву и школу сачувати и са садашњим веком успоредити.

К. Из Митровице 2. Јунија. Ево вам шаљем препис једнога писма г. дворскога саветника Утјешеновића изабранога за посланика нашега на српском конгресу, у ком писму разлаже узроке што се не може да прими овога посланства: Садржај овога очитовања разумити ћете још боље, кад се напомене, да је име г. Утјешеновића, како се види из овог његова очитовања, сасвим неповдашњено, без његова знања и воље његове уплетено у печувени изборни поступак у Вуковару, па ево к једну и одговора његова и за ону господу коју су хтела да плаштом његова имена покрију државите незаконитости своје описане на дивно чудо наше у бр. 63. „Заставе“, нити је г. Утјешеновић примио оне улоге, коју су му наменили онде његови тобожњи пријатељи. Ево очитовања:

Мојиме поштованијем изборачима у славној Варадинској регименти крајишкој.

Немогу да довољно очитујем радости и поноса над слободно-добровољним избором мојиме за посланика на народном сабору српском од стране јуначке браће крајишке у славној Варадинској регименти, где ме лично и не-повидају. Али сажалујем веома, да ту мени драгу почастбину примити не могу с обзиром

на околности моје породичне, а страном с тога, што се држим начела, да за народне посланике ваља свагда и посуда бирати људе савијем независне, те сам већ имао прилике, да се оградим проти сваком улетању имена мога у икакве изборне рачуне или као средство проти слободној вољи народа или тежњама трећинјех лица.

Еле ја сматрам закониту слободу избора и слободу мњења на сабору за светињу, као прави глас божији у народу, и кто једини становни темељ живота уставнога свагда и свагда, за темељ на којему се једино противни смјерови странака без хрђавијех посљедица изравнати могу, те на којему се стварају зграде не само од данас до сутра, него на кољена и вјекове, на праву корист народа и држава. Овај једино спасоносни темељ подкапа се и руши по моме мњењу, поступком, који смјера на искварење (корупцију) избора, и на измајсторисање привиднијех појава јавнога мњења и воље народа, а у истину подкапа повјерење у владу државну, која се тако за љубав личнијех само тежња, заводи на криво и ужасно схваћање јавнога живота.

Свесрдна вам хвала, браћо, на моме одликовању повјерењем вашим.

У Бечу 29. маја 1869.

Ог. Угјешеновић с. р.
дворски савјетник у миру.

Комоговина, 25. маја. Дописник с „Планине главе“ у бр. 59. „Заставе“ спомиње ствар Комоговинску те вели „да у нашој светињи нема службено божије већ четрнајет неђеља и више — и да протом намеће за свештеника свога кума.“ Ово је све истина, и дописник тај спомиње нашу ствар сасвим с танке жице као са неком штедњом — али ствар је наша много ужаснија, те ћу вам ево причати све по реду како је, и како народ говори. — Чујте дакле!

Најприје морамо казати да је Комоговина стара српска задужбина у П. банској крајини. Овуда су ударили Турци, и оставили су грозне спомене од својих пајака у цркви нашој на св. иконама. Ту црква српска непропаде. Овђе се мијовала овака сила силедијска: свако лукавство врадије; обореше нам наш наместир — вјешалима убијаше наше прве људе за славнога Теше Кијука па и овога мученика убише; али необорише српске свијести и вјере наше православне!

Не докундаси нам сила, па још какова сила, јадна нам мајка! Сила шпекулације — протје Кукића иза леђа плашанскога г. владике Лукијана Николајевића и — г. грчко-оријенталнога патријарха Самуила Маширевића! Па да видите, како то и није више иза леђа тјје отаца цркве тужне православне; него баш на очи њиове и савиномом вољом и пуним знањем.

Ево да кажемо како смо на правди божијој приморани да себе и ову светињу нашу стару ставити морамо под обрану и заштиту од немилостивнога деспотизма, велимо под обрану најближега римокатоличкога епископа. Овако имамо излити наше сузе кратко читајућем свијету.

Умиро је наш парох Васо Бузакчић пре неколико година, а узаш и после њога служио је код нас поп Јово Драгишић богме нешто више од три године дана. Овај је млађи попо овђе се оженио и имаде своју кућу. Он је прихватио и удовицу пок. Бузакчића да је самохрану до смрти дорани. Па како је лијеп богомољцац, и закон умије и поштује, те нам је тако у вољи, и баш је за ово свето мјесто; толико је опет шћиме превелика прилика за нас, јер ми куће парохијалне немамо, (а бога ми нијесмо је у злу добу и нероду свакоме ни кадри саградити.)

Овако нас стече ова нова реформа за поповином. Говорило се, да прота Кукић прогања нашега поп Јову сваком небегеном, ма било је ту посве ружне (већ како је навада Кукићева); па богме било и арешта попу Јови и гуљења чак по Пашком. — Све је то сиромашни поп Јово крио од нас и подносио; јер је наъ зао чоек метно звоно да се богато оженио...

Кад су већ сви буцади оmlаћени били код попа Јове — а њога наћераше да од своје куће одлази у Рујевац за капелана, нама пак пребише штап више главе да морамо бити без попа рођенога, већ да нама попује парох Скадарка чак од некле из Боројевића преко гора долина и вода, ма богами има са крајева парохије наше прсуге од Ловче и Пастуше несастигнуто вријеме и простор за чојека шаметна и поштена.

Него Скадарка никако није чоек за нас и за нашу цркву ће почивају свете мошти српскога мученика Теодора.

Све смо ми то доказали и доказивали и владици и патријару а све на очи царске власти, да нам никако приговора нема. И самоме прсвјетломе цару нашем огласили смо нашу невољу, и царском ратном министарству потужили се.

По како знадемо по истини све је то затрпао г. владика у Пашком.

Има томе седам мјесеци, како немамо аман никакве службе ни утјехе од закона!!

То све знаде владика, али која вајда што он знаде кад немари за цркву и закон, за који је постављен; већ повладио проти Кукићу да нас из закона изћера.

Ево у привитку писмо патријарово под А. гђе он — патријар — прихватио деспотску силу и повлађује владаци на коме је виђена кривица сва.

Ево под В. наша задња изјава да ми нећемо Скадарке, и кад владика у Пашком немари за правичу и закон, а ми одбијемо њега и његову власт од наше цркве, те вдемо у римску вјеру.

Сад још у задњој ури огласујемо ове нечувене покоре што их трпимо висок. сабору, и очекујемо утјехе и разговора: било да вис. сабор узме нас у своју обрану и нама нашу праведну молбу задовољи или — задњу ријеч нам у најкраћем времену даде, па да знадемо наше задње кораке учинити, да се оставимо већ један пут из овога стања, које ни за марву није. Ма зулум тежки што га учини прота Кукић те забрани околним поповима да нас не пријесте у часни пост — неспровођено закопавамо — без крста пиште дјеца — гавницу трпимо и све муке што их намеће поп Скадарка на нас.

Скупимо ли све јаде наше, уједно то молити морамо:

Да вис. сабор бар за осталу браћу нашу и за свету цркву нашије праћедова нареди такове наредбе, да се ограда црква од деспотске силе, да се владике поврате под ришћански закон, те да одговарати морају за сва своја дела, па кад су кривци да се под суд узети могу. А без тога, вис. сабор! бадава ви ту вријеме губите, бадава православну цркву и просвјету спомињете, бадава, поповима плаћу кројите. Све је у залуд, и народ стоји под тијом деспотском горе него раја у Турској.

Погледајте, господо и браћо наша, на муке наше, на злочатње нашу, па савјетујете свет. пакријару нека гледа у вјеру и закон, а нека не брани силу и самовољу, која нас из закона оће да изћера. Збаците све биледије овамо народу и цркви и свештеницима са образа, па подајте за владика и протје такове људе који ће радити да нам по закону не пљује гори од нас...

Нећемо ми ватити св. патријара у ријечима његовима, бога нам великога! Патријар се вара, да владика овај по правди ради; већ по напугу и зломе у пугу. То се може доказати и то је овђе на нами виђено, и има небројено још примјора у Костајници и у Грачацу, па и још много на све стране, како то наши заступници на сабору по души рећи морају!!

Умирите нас, па да нам одмах по жици огласите да смо задовољени, и да нам поп Јово Драгишић дође у прву неђељу службу служити, а осим њега бог и душа! неће нико ни за живе главе у нашу цркву, па владика и прота Кукић још и више баганета на нас подизали.

Ово је наша тријезна ријеч и тврда вјера, као на самртном концу!!

Добили смо сједеће писмо од поштованог уредника „Н. Повора“.

Господине уредниче!

Неимајући више органа, умољавам Вас, да уступите малко простора кратком одговору на чланак у 83 бр. „Јединства“.

Навада је међу људима, а особито међу редакцијама, да једна другој вјерује, кад која вешто изјави као фактум, и пр. овај или онај чланак непотиче од овога или онога писца. Сасвим је друга пракса у редакцији „Јединства“. Упркос мојој изјави ова хоће на силу Бога, да је Поворов влосретни чланак: „Што хоће хрватска омладина?“ писао њекавак Тумињски.

Сви Хрвати и Срби, који живу у Бечу, знаду добро и свакому ће казати, да и писца Поворова чланка станује овдје.

Тумињскога ја непознајем. Писао је многе дописе из Букарешта, од којих сам њеке забацио из штедње прам српској влади. Јо ли он протува, како га описује „Јединство“, немарим истраживати; али неразумијем право, како је србска влада могла кроз више година повјерити врло важан посао пукој протуви: посао прављења и разбиривања јавнога мњења? Што је Матија Бан и „Видовдан“ имао посла с протувом?

По мојем мњењу немора баш бити протува млад човјек, којета заноси идеална љубав прам слободи на толико, да је приправан своју крв прољити било у Напуљу, или Пољској, или на балканском полуоток, само ако се ради о разбивању овова подјармљеним народом. Знао би обратом нарисати један врст моралних протува,

које служе новинству на велику срамоту; а чему, када се жалибоже за њих и одвише знаде.

Што „Јединство“ о мојој особи пише, немислим да је вриједно побјавити. Тко се лати уредничкога посла, мора своја прса оклонити жељезним штитом проти хвали и погоди. Ал да ја нисам сјао мржње и раздора међу народом српским и хрватским, исповједио је недарно „Јединство“ само, дајући ми свједочанство, да сам у „Повору“ вастуао умно и достојанствено укрупне интересе јужнога словенства.

Чланак у подлистку: „Што хоће хрватска омладина?“ писан је неразборито, па сам ја његову неразборитост одсудио оштрије него итко други. А одобрио сам му темељну тежњу зато, што у њој видим изречену ову мисао: Срб, Бугарин, Словенац и Хрват треба да се подупиру у љубави, које нема без подлоге у праведности. Увјерен сам, да свјестан српски народ ову мисао и сам гоји, па ако ју гоји и београдска влада, тим боље. Жестина једнога младића неможе јој и онако ништа нахудити.

Ја у обће неразумијем, чему толика хајка и граја из београдских службених кругова на Тумињскога и на писца Поворова фелтона, кад влада србска има толико посла у Србији и изван ње? Обећане су толике реформе, а још ниједна није изведена; мисли се на Босну и Херцеговину, а у Босну расте туђ урлив више него икад прије. У Пешти пуштају Карађорђевића на слободу. Србија нијдје нема пријатеља. У земљи либерални елемент мало да несдвјаја. Династичка хидра помаља нову главу мјесто одсјечене.

Ево ствари без броја, за које се бринути и вриједно је и нужно.

Свраћам још напокон вашу позорност, г. уредниче, на чланак под именом: „Мађарска прам Србији“ у бр. 11 „Заставе“. У њем се натупа нешто о понуда мађарских глеме Српима. Кад сам ја писао „Заглавак“, нисам имао онога броја Заставе при руци, те пишући онако на ламет, нисам могао бити посве точан, а нарочито у том, што сам криво назвао дра Полита писцем онога чланка. Ради хисторичке истине било би добро, да дође вјерно и потанко на видјело, о чем чланак вашога листа само натупа.*

С одличним штовањем јесам, господине уредниче, ваш искрени

Ј. Мишкато вић.

* (У бр. 11. „Заставе“ стојаше ово: „Није сакривено ни то остало, да је пред пруско-аустријски рат, и то не без знања мађарске емиграције кнезу Михаилу за случај савеза и помоћи Срем обећан био“, ово је наведено за доказ, како су неки Мађари пре Садове и поравнања сирам други народа мислили. То смо из веродостојна извора казали — а од стране мађ. емиграције могао би нам Тир, који је онда у Београду био, и који сад радо по листовима пише, објаснења дати; за Клапку, који је онда у Угарску са оружјем ушао, знамо, да је пишући противу дунавске конфедерације казао: како су претензије околних народа у погледу свога заокружења „далеко“ ишле, због чега је он од те политике одустао — наравно после „Садове“, а могуће да и другима Мађарима пре Садове није са пристајањем збила била. И то би се по историји „белога листа“ мислити дало. Оволико од наше стране ради објаснења. Уредништво.

Нови Сад 7. Јуна. За последње време држане су три главне скупштине овдашње варошке обштине. Прва од тих била је ванредна, и главан предмет на овој био је варошки пројачу, по коме од прилике приход вароши излази на 154.000 фор., а расход на 157.000 ф., дакле се ове године показао дефицит од 3000 фор. — Друга је била редовна скупштина у почетку тек. мес. На овој је био главни предмет записнички језик ове обштине, и у том предмету решено је да се записници воде и на српском и на мађарском језику, а аутентичан текст за ову обштину да је српски. — Трећа скупштина била је опет ванредна, која ја јуче држана. На овој скупштини изабран је Тодор Недељковић, докторанд права за парничника, — изабран је одбор, који ће констативати своту ераријалног дуга, што је варош дужна, те да на основу тога пошаље преко једне депутације у тој ствари молбеницу на министарство, — изабран је одбор, који ће саставити молбеницу на министарство, потпрепљену са свима вужним податцима, да се при престојећем устројству судова седрија у Нови Сад смести, — одређена је комисија, која ће с једнаком комисијом војничке „вербокоманде“ да се у договор стави, како би се вароши одлакшао велики терет, који за станарину војника има да сноси, — у ствари парница, што их варош због рита има, одређен је одбор, који ће да покрену поравнање у тој ствари, — др. Ђорђе Патошевић примљен је усљед министарског отписа за грађанина ове државе и уједно за становника ове вароши, — био је разговор о вероисповедани школама, на ком основу да

их варошка општина потпомаже, по пошто се ова ствар није могла исцрпити, изаслао је одбор, који ће исту свестрано у претрес да узме и да касније скупштини извештај поднесе, — а највише времена заузео је предмет о преустројству овдашње варошке реалке, и скупштину се у гл. вноме сложила да се садања реалка у смислу новог школског закона у вишу грађанску школу преобрати, али се није могло доћи ни до каква резултата у питању, како да се та грађанска школа устроји, и зато је овај предмет на идућу редовну скупштину одложен.

НОВИЈЕ.

Јуче је до пола два трајала седница саборска. Дебата је дуга и занимљива била о томе, да л ће се одмах приступити попуњењу сабора, и решено је, огромном већином гласова да се одмах предузме. Милетић предлаже, да предсједништво позове заступнике који још није дошли, међу овима и из Беле Цркве и Панчева. Патријарх обећава да ће позвати. Бело-црквениски заступник Јован Ристић потврђен је од ратног министарства.

— Из Мадрида јављају да је Серапо изабран за регента са 193 против 45 гласова. Поговара се да ће Селвила постати министром унутрашњости.

— У Кракову су се нашле кости Казимира великог са круном и скиптром, за које се до сад није ништа знало.

— „Званични журнал“ објављује да је пуштено у Паризу на слободу 500. уапсеника.

— Из Заграда брзојављају „Вандереру“ да не ће излазити у Раковцу пројектирани народни орган због нови тешкоћа; место тога ће излазити у Загребу недељне броширице.

— Опровргава се наименовање Флеррија за француског заступника у Фјоренцији, — У Рим су стигле из Париза депеше, које су Ватикан узнемириле. Кардинал Берарди изванредним посланством креће се у Париз. — Римски сабор на чачи на све то већу опозицију: Француска га не жели, Баварска га побјига, Аустрија се понаша хладно, Шпанска неутрално, а Италија на сваки начин није му наклоњена.

— У Трсту је забрањен табор, који се имао држати у Сесани.

— У Прагу је јачо узнемирио свештенство намера омладине чешке, да прослави Хусову успомену. Кардинал је позвао владике да преко свештенства озбиљно стану на пут тој намери, ипаче да ће позвати владу да интервенира.

— Уредници „Рапела“ осуђени су једна на 4 а један на 6 месеци затвора, и тискар Шилер на 1 месец и 1000. ф. глобе.

Књижевне вести.

Предлатницима на књигу:

„Какав је ко, онако му и бива“, јавља да је књига већ штампана, са половином имена која су надопла. И тако ће се онима, чија су имена већ штампана од недеље разаслати, а други ће морати још дан чекати. Јављајући ово молим г. скупштитеља, да новцо од предлатника покупе, и у приправности држе, јер немогу ником дати књига, који ми рег. Nachnahme новце непошују.

У Новом Саду 7. јуна.

Панта Поповић.

Оглас.

Од стране патроната вел. срб. гимназије у Новом Саду отвара се поновљени стечај на једно професорско место за класичну филологију са редовном платом за испитане професоре од 735 ф. а односно 840 ф. а. вр. десетогодишњим додатком и нормалном пензијом.

Сваки проситељ има своју франко гисану молбу патронату срб. вел. гимназије у Новом Саду прикључити:

1. Крштено писмо.
 2. Сведочбу о положеном испиту зрелости.
 3. Сведочбу о својој теоретичној и практичној учитељској способности, као и осим осталих нужних језика, и о савршеном знању мађарског језика.
 4. Сведочбу о свом моралном поведењу, који неби испит учитељски показали, биће обавезан испит за провинсио време положијати.
- Рок стечаја изтиче концем августа 1869.
Из седнице патроната вел. србске гимназије у Новом Саду 11. (23.) фебр. 1869.

124—1—3.

ОГЛАС.

Патронат вел. србске гимназије новосадске овим до јавног знања ставља, да ће се „Типографија Платонова“ дана 13. (25.) септ. 1869. у 10 сати пре подне у дворани гимназијалној на три године почињући од 1. нов. 1869. до конца окт. 1872. под закуп издавати.

Сви они, кои би желели ову типографију у закуп узети, нека изволе са 10. проц. писмарином на горе назначени дан и место доћи.

Условија закупа могу се код актуара Рад. Мапољковића проучити.

Из седнице патроната вел. србске гимназије Новосадске 25. маја (6. јуна) 1869.

125—1—3.